СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 173. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 27-го липня 1936. — VOL. XLIV. No. 173. Jersey City, N. J., Monday, July 27, 1936. THREE CENTS

ПРИХИЛЬНА ОЦІНКА ПРОМОВИ ЛАНДОНА

ТОПІКА. — Республиканці задоволені з промови їх кандидата Ландона, яку він виголосив минулого четверга. Промова зискала загальне одобрення у пресі. Вона була змістовна, розважна й не обчислена на дешевий ефект. Республиканці кажуть, що по тій промові багато демократів, що не погоджуються з політикою нового розділу, прилучилися до їх табору. Тепер республиканці плянують подібну церемонію з промовою для кандидата на заступника президента, полк. Накса в Шікаґо. Одначе голова демократичного комітету, Фарлі, сказав, що промова Ландона неясна, що вона не містить виразної розвязки найголовніших проблем і що багато річей, про які Ландон згадує як про щось нове, вже віддавна виконує Рузвелт. Фарлі предсказав, що за Рузвелта піде не тільки стейт Ню Йорк і Пенсилвенія, але теж стейт самого Ландона, Канзас.

СЕНАТОР НЕ ХОЧЕ ПОЧЕСТЕЙ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Ґлез кілька разів протестував проти цього, щоб його лице було відбите на нових 50-центових монетах. Уряд хотів у той спосіб вшанувати 150-літню річницю його родинного міста Линчбурґ. Одначе Ґлез протестував, хоч його протести мало помагали. В останньому моменті він пішов до самої фабрики монет і ще там протестував, що „це неможливо, щоб лице живучої людини було відбите на монетах”. Та це не помогло і відбитка його лиця на монетах таки появиться.

ТРАҐЕДІЯ З БУДОВИ ПЕРЕД СУДОМ.

НЮ ЙОРК. — Минулого місяця в Бронксі завалився новий, недокінчений дім, у якому ще працювали робітники. В руїнах дому втратили життя 18 робітників. Суд потягнув до відповідальности чотири особи: контрактора, архітекта і двох міських урядовців. Слідство виявило, що вони вживали злого матеріялу при будові й через те посередньо причинилися до втрати життя 18 осіб. Вслід за тим лава присяглих признала їх винуватими вбивства другого ступня.

ЗЛОВИВ ЗЛОДІЯ, ХОЧ САМ УТРАТИВ ЖИТТЯ.

НЮ ЙОРК. — За бандитом Джозефом Когеном, що заграбив у фабриці Ґловб $850, пігнався асистент завідателя, Едвард Барнес. Він гнався за ним кілька бльоків і вже мав його ось-ось зловити, коли бандит відвернувся і стрілив йому у груди. Та, не звертаючи уваги на постріл, Барнес таки дігнав бандита і ціпко обняв його руками. Бандит тягнув його так кількадесять кроків і з виснаження упав на землю. Прибігли поліцаї, підняли Барнеса, але він уже був мертвий.

ВІДГОМІН ОДНИХ ЗБОРІВ.

НЮ ЙОРК. — Минулої пятниці відбулася в нюйорському суді розправа проти Е. Ляховича, якого запізвав Д. Чорнюк з Ню Йорку за здоґадне побиття на зборах стрілецького гуртка ч. 2. 17-го червня ц. р. В користь позовника свідчили М. Іванів і М. Бойчук, оба з Ню Йорку. Адвокат позовника на ріжні лади старався піддати під дискусію в суді ідеольоґію і діяльність ОУН та ОДВУ, до яких то орґанізацій належить підсудний. Бо, як говорив адвокат Чорнюка, приналежність до цих орґанізацій кине відповідне світло на характер Е. Ляховича. Суддя відкидав ці спроби, як непричетні до розправи. Тригодинна розправа виказала, що Е. Ляхович зовсім не винуватий, а натомісць ствердила, що Чорнюк на згаданих зборах цілий час непристойно поводився, перебиваючи раз враз бесідникам промови. Суддя відкинув позов і додав у своїм останнім слові, що властиво Чорнюк повинен бути покараний за непристойне поведення (disorderly conduct).

НЕВІДОМИЙ ЗВІР НЕПОКОЇТЬ ОКОЛИЦЮ.

ВЕЙДІНҐ РІВЕР (Лонґ Айленд).—Від шістьох тижнів околиці Вейдінґ Рівер непокоїть якийсь звір. Він рідко кому показується на очі, одначе вночі часто можна чути його дивні голоси, які нераз подібні до стогону зраненого чоловіка. Кілька разів гуртки охочих людей робили облаву, одначе без успіху. Ті люди, що бачили звіра, твердять, що він подібний до великої малпи. Ціла околиця тепер перестрашена. Люди виходять вечорами тільки з конечности, діти вчасно самі вертаються слухняно з забави, стараються теж усі замикати наніч старанно вікна і двері.

ЕПІЛЕПСІЮ МОЖНА ЛІКУВАТИ ГОЛОДОМ.

НЮ ЙОРК. — На зїзді лікарів-остеопатів д-р Канклин сказав, що два ґатунки епілепсії, які коріняться в недомаганнях шлунка, можна цілковито вилікувати голодом, стримуючись нераз від їжі впродовж 25 днів.

КАРА СМЕРТИ ЗА ВХОПЛЕННЯ ДИТИНИ.

Німецький уряд видав закон, важний від 1. червня ц. р., що має на меті запобігти ловленню дітей задля вимушення. Кожному, хто вхопить чужу дитину, вживаючи підступу, погроз або сили, загрожує згідно з цим законом кара смерти.

КОЛХОЗНИКИ ТОРГУЮТЬ ЗЕМЛЕЮ.

„Зоря Востока” пише, що в останніх кількох місяцях у районі Орджонікідзе коло Ташкенту занотували 75 випадків торгу землею. Колхозники продають свої частки, залишені їм на городці („пріусадебние участкі”). Наприклад один тракторист - гідротехнік продав свою частку, що мала 1/5 гектара, за 2 тисячі рублів. Найбільш обурює, пише „З. В.”, що нотар у Ташкенті урядово завіряє такі акти купна-продажу, та що ніхто досі не був за такі трансакції караний.

ЩЕ ҐРАНАТИ.

У Висттовій (пов. Калуш) знайшов 32-літній Василь Дзундза невистрілену ґранату, яку приніс до кузні й кинув до розпаленої печі. Ґраната експльодувала й поранила Дзундзу на цілому тілі. Жертву нерозуму відвезли до шпиталю в Калуші.

ЗАГАДОЧНЕ ДУШОГУБСТВО.

В Вишні (пов. Рогатин) убито Марка Калину біля його хати. На місце злочину приїхав комісар поліції з розвідчиками. Підложжя душогубства покищо не устійнили.

НОРВЕЗЬКА МОВА В УНІВЕРСИТЕТІ МАНІТОБИ.

До уряду модерних мов, що провадять до декрету на факультеті вільних штук і знання в університеті Манітоби, додано норвезьку мову та літературу. В наступнім академічнім році будуть цей курс давати в Колеґії св. Івана, яку провідники університету вибрали в тій цілі з уваги на її знайомство з норвежцями.

ЗАСУД ЗА НАМАГАНЕ ПІДКУПСТВО.

За намагане підкупство постерункового засудив суд у Дрогобичі Миколу Кирчія на 6 місяців без завішення. Кирчій віз через Мразницю фіру немонопольної соли, постерунковий Рибацький придержав його, а тоді Кирчій пропонував йому пять злотих „відчіпного”. Постерунковий пятки не взяв, зробив донос і за сіль і за намагане підкупство.

ЦВІТИ, ЩО СВІТЯТЬ.

Одна парижька фірма придумала спосіб, як берегти свіжість і блиск цвітів, коли вони зірвані в китицю. Знайшла вона якись такий хемічний засіб, що завдяки ньому цвіти світять у темряві, як живі, і не швидко вянуть.

СМЕРТЕЛЬНА БІЙКА.

Підчас бійки Теодора Гуменюка з його зятем Петром Стецьким у Михайлівці Стецький погиб на місці, вдарившись головою в драбину. Гуменюка арештували.

ПРОКУРАТОР ВІДКЛИКАВ АКТ ОБВИНУВАЧЕННЯ.

В теперішній каденції суду присяглих у Львові відбулася розправа проти Ілька Бали, селянина в Лісневичах, пов. Городок, якого прокуратор притягнув до відповідальности за злочин грабунку. Акт обвинувачення закидав Ількові Балі, що у вересні 1935. р. напав у Волі Добростанській на Анну Біць, яка йшла цього дня до праці, і силою забрав їй чоботи та мотику. Сама справа не була скомплікована. Однахе характеристичне в цій справі було те, що пошкодована і свідки в слідстві обтяжували особу підсудного як справника злочину, а при розправі змінили свої зізнання і не обтяжували підсудного, який до того виказав своє алібі у критичному часі. Після переведення доказів прокуратор перед нарадою присяглих суддів відкликав акт обвинувачення, що рідко трапляється на розправі перед судом присяглих.

ЧЕРЕШНІ ДАРОМ.

Цьогорічний врожай черешень у прибережній смузі Чорного моря такий обильний, що власники садів не бачать ратунку з цеї „катастрофи”. Дійшло до того, що кошт зривання й достави черешень на базар перевищує можливі прибутки з продажу. Тому власники садів дозволили всім, що тільки забажають, рвати собі черешні даром. Найкращі сорти черешень на баазрі в Віддіні продають по 4 сотики за кґ.

ЗАТОВК ХЛОПЦЯ НА СМЕРТЬ.

Олекса Стефанишин з Бережниці, в Станиславівщині, побив 10-літнього Василя Корзара до того ступня, що нещасний хлопчина помер по дорозі до шпиталю.

ОЧІ МЕРЦЯ ПЕРЕЩЕПИЛИ СЛІПЦЕВІ.

Женевські часописи принесли таку сензацію з медичного знання. Тамошній лікар Франческеті при помочі асистента Кієве перещепив рогівку з ока мерця на око сліпця. Д-р Франческеті після довгих дослідів ствердив студневе звироднінння рогітки, якого наслідок є сліпота. Зоровий нерв був здоровий, а також інші частини ока. Далі д-р Франческеті дійшов до висновку, що колиб звироднілу рогівку заступити здоровою, то пацієнт відзискав би зір. Та хто для такої проби хотів би дати себе осліпити хочби лише на одно око? Лікар вірив, що таксамо добрі висліди можнаб осягнути, колиб перещепити рогівку з мерця, колиб операцію перевести безпосередньо по смерти. Девятнацять - літній дівчині і чверть години після смерти зняли рогівку з ока та перещепили пацієнтові. Обережний лікар зоперував насамперед одно око, колиж операція пощастилася, зоперував і друге. За приміром д-ра Франческеті пішли й інші лікарі. Виявилося, що найкраще перещіплювати рогівку мужчини жінці та рогівку з правого ока на ліве око.

БОЛЬШЕВИЦЬКА СПРАВЕДЛИВІСТЬ.

В „Ізвестіях” надруковано лист якогось Мошкіна такого змісту:

„В лютім 1932. р. нарсуд 2-го участку міста Коврова (Івановська область) засудив мене й завідуючого районовою конторою „Утильсиря” Дмитрієва на 10 літ тюрми. По місяці окружний суд перевів ревізію процесу. Димитрієва звільнили, а мене, про якого в акті обвинувачення було сказано: „помагав Димитрієву”, тримали далі в тюрмі. Нераз старався я добитися ревізії моєї справи, але ніхто не звертав уваги на мої зусилля. Щойно по трьох роках мойого побуту в тюрмі коврівський прокуратор Широкін розглянув мою справу й, не знайшовши за мною вини, звільнив мене з тюрми. Хтож винен у моїх трилітніх муках і терпіннях? Чому нікого дотепер не притягли до відповідальности за таке бездушне відношення до людини?”

ПОДВІЙНИЙ СМЕРТНИЙ ПРИСУД.

У Вильні відбувся судовий процес Сергія Притицького, 23-літнього рільного робітника з Каркович під Ґродом, який підчас судової розправи в січні ц. р. стрілив до свідка Стрільчука, а втікаючи із судової салі, стріляв дальше і ранив поліцая Дайновського. Приказ убити Срільчука дістав від комуністичної партії, яка підозрівала в ньому поліційного донощика. Притицький був свого часу в інструкторській школі в Росії і вернувся до Польщі, щоб вести комуністичну роботу. Суд засудив Притицького за намагане вбивство Стрільчука на кару смерти, за намагане вбивство Дайновського теж на кару смерти, а за належання до комуністичної партії на 15 літ вязниці.

„НЕРОБИ”.

Московська „Правда”, дуже гостро напала на народнього комісаря освіти СССР Бубнова, народнього комісаря освіти на Україні Затонського та комісарів освіти інших союзних республик — за невиконання ухвали центрального комітету партії й уряду з 3. 9. 1935. р., про введення шкільних свідоцтв і похвал та за занедбання інших шкільних реформ. „Правда” називає Бубнова й інших освітніх достойників „неробами”, обвинувачує їх в ігноруванні постанов партії та уряду.

ЗАЛІЗНА РУДА ПІД САМБОРОМ.

На передмістю Рудно під Самбором відкрили зложжя залізної руди. Знаходяться вони мілко під поверхнею землі. Дотепер вивезли вже з Рудна кілька ваґонів сирівця до залізних гут на Шлеську, при чому стверджено великий відсоток заліза в цій руді.

АРЕШТУВАННЯ.

Мирослава Жарського, що по скінченні студій у Відні вертався домів до Львова, придержала поліція на кордоні й перевезла до Бриґідок.

СПЕКУЛЯЦІЯ НА ЧАСТИНУ „РУССКОЇ ЗЕМЛІ”, СЕБТО НА УКРАЇНУ — НЕ ВДАЛАСЬ

ВІДЕНЬ. — Недавно порозсилали світові кореспонденти з Відня відомости, що в Білгороді, столиці Югославії, повстав „український уряд”, на чолі з „премієром” Гринем. Навіть проголошено цілий склад кабінету. Як теж подано, що цей „уряд” і „премієр” мають благословенство від „київського й галицького” митрополита Антонія, що радо повитав акцію в справі визволення України як „части русской земли” — зпід влади Третього Інтернаціоналу. А тепер доносять з Білгороду, що цей „уряд” вже розлетівся. Кажуть, що і митрополит не давав свого „благословення”. А ця держава, на яку ці політичні, ніби монархістичні чинники найбільше числили, не хотіла навіть балакати з „премієром”. І на тім мабуть закінчиться і ця нова спроба ріжних російських і малоросійських спекулянтів, що бажалиб на українській справі щось — заробити.

СКАНДАЛЬНА ПОЛЬСЬКА АФЕРА ЧЕРЕЗ СЕСТРУ ПЕРАЦЬКОГО.

ВАРШАВА (Польща). — Вся польська преса розписується широко від довшого часу про Ванду Парилевич, сестру бувшого міністра Перацького, вбитого українськими революціонерами, що була жінкою президента апеляційного суду в Кракові. Вона то, використовуючи свої знайомства з високими урядовими особами, займалася довгий час найріжнороднішими інтервенціями, за які побирала від заінтересованих осіб грубі гроші. І так інтервенювала вона в справі авансів і переношення суддів, призначування нотарів, вироблювання концесій, помилування засуджених і т. д. Виконувала вона те все при помочі одної жидівки і двох жидів з Тарнова. За посередництвом тих жидів зголошувалися до Парилевічевої ріжні особи, від яких вона побирала за те гроші. Як тільки цей скандал вийшов на яв, муж Парилевічевої подався до димісії. Польські урядові джерела кажуть, що муж про це нічого не знав. А ґазети питають, чи не знав він теж і про те, звідки його жінка дістає гроші на люксусове життя? Як Парилевічеву заарештували в Кальварії Зебжидовській, куди вона втекла і де скривалася під чужим іменем, то відвезли її до Тарнова, бо вона заявила, що буде зізнавати тільки в „більшім, відповіднім для неї місці”. Як її вели до вязничної келії, вона кричала: „Чого від мене хочете? Аджеж не лише я так поступала. То яким правом мене тут тримаєте?”

ВІДЛОЖИЛИ „ВСЕСВІТНЮ РЕВОЛЮЦІЮ” — НА ОСІНЬ.

АМСТЕРДАМ (Голяндія). — При кінці червня мала відбутися в голяндському місті Бреда нарада представників комуністичних партій яких 60 держав. Рішено там повести розкладову кампанію серед війська, зорґанізувати великі робітничі боївки, усунути соціялістів і радикалів з проводу в „людовому фронті” і нищити капіталістичний устрій страйками. Наради ствердили, що тепер підхожий час на пробу всесвітньої революції, яку треба зачати переводити з кінцем жовтня. Та всі ті відомости подобають тільки на чутки.

ЦІЛА ЕСПАНІЯ В ОГНІ Й КРОВІ.

МАДРИД (Еспанія). — З усіх місцевостей доносять, що страшна й крівава горожанська війна не вгаває. Один день горою ліві, а на другий — повстанці. І навпаки. Там, де до влади приходять ліві, верховодять комуністи, що граблять готелі й чужинців та палять церкви і монастирі. Це стверджують американські туристи, що покидають Еспанію, розповідаючи, що пережили в останніх днях ціле пекло. Повстанці пробували вже кількома наворотами дістати столицю у свої руки, але це їм не вдавалось.

ВИВОЗЯТЬ АМЕРИКАНЦІВ.

БАРЦЕЛЬОНА (Еспанія). — Американські консуляти взивають перебуваючих в Еспанії американців, щоб чимскорше покидали край. З цеї пристані забрав американський корабель 60 американських горожан, а разом 164 утікачів, яких відвіз до французької пристані Марсилії.

СИМПАТІЇ ДЛЯ ЗДОГАДНОГО ЗАМАХОВЦЯ.

ЛОНДОН. — Доходження в справі замаху журналіста Мек Мегона на життя анґлійського короля Едварда виявляють, що ціла та справа є дуже скомплікована. Дальші свідки не зізнають нічого такого, з чого виходилоб, що Мек Мегон дійсно хотів стріляти до короля. Зачинають вірити, що він хотів поповнити таки самогубство.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРИЗНАННЯ ДО ВЕЛИКОЇ ВИНИ

Дідичі визискують тепер наших селян у Галичині гірше, ніж визискували їх за панщизняних часів, гірше, ніж визискують африканські плянтатори — чорних. Таке видно вже от хочби з тих новинок, що ми їх подали в останніх днях у звязку з визиском дідичами наших селянських робітників у часі жнив. І що діється? До бунту проти цього визиску, себто до рільничих страйків, зачинають намовляти селян, а між ними й українських, — польські людовці й польський ксьондз! Менше з тим, що людовці хочуть тим нанести в першу чергу клопоту польському урядові, а властиво тій партії, що є при владі і не хоче йти з людовцями на компроміс. Менше з тим, що вони хочуть тим улекшити поворот до Польщі свому провідникові Вітосові, що є на вигнанні поза границями Польщі, та що самі хочуть дістатися до урядового жолоба. Але є фактом, що признає і львівське „Діло" у вступній статті, що людовці вміли підійти до селянина, бо порушили насушні потреби селян. А ми? Ось що про це пише „Діло":

„Людовці зручно використали одну прогалину у нашій політичній діяльності, а саме те, що у нас майже ніхто не цікавився такими життєвими для селян справами, як заробітна платня у дідича. Ніхто не займавсь організацією сільських робучих рук; ніхто не цікавився тим, що існують збірні умови щодо заробітньої плати між дідичами і селянами, і ніхто не слідкував, чи дідичі додержують цих умов. Словом: ніхто у нас не цікавивсь і не пробував боротися з тим економічним визиском селян, що саме найбільший на наших землях та безсумнівно має і національне політичне підложжя".

Тому не диво, що в таких обставинах, як це підносить „Діло", зявляється між нашими селянами інший, чужий чинник, що грає на інтересах селянства — без ріжниці національности. І цей чужий чинник намагається защепити в нашому селянстві „клясово-хлопський інтернаціоналізм" та йде до цього дуже простою дорогою: пропонує селянам дуже радикальний спосіб боротьби з дідичами. Навіть такий ксьондз, як от о. Панась, домагається парцеляції панських ланів задурно, без викупу! Цей чинник упевняє селян, що все здійсниться, як тільки Польща стане демократичною і як у ній буде „уряд робітників і селян без ріжниці національности".

„Діло" пише далі, що таке приймається, бо це є інше від того, що наші селяни чують від наших аґрономів, які їздять по селах з викладами про кращу управу землі, а яких селянин питається: А де взяти тої землі і де взяти грошей на кращий живий та мертвий інвентар? Як бачимо, то наш селянин чує від наших послів і просвітянців про ріжні речі, але про заробітну платню, або про землю без викупу — нічого не чує. Не диво, що це використовують інші й говорять про те. І хтож тут винен: селянин, чи наші провідні люди? Відповідь ясна.

З ТРАҐЕДІЇ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА ПІД ПОЛЬЩЕЮ

ОСТРІВ ТУЛИГОЛОВСЬКИЙ.

II.

Польське віче в Комарні. — Рільничі страйки. — 25 ґрошів паперовими бонами за день роботи. — Безуспішні переговори. — Приїхали бойки. — Перемиря. — Таемничі летючки. — Похід на бойків. — Приступ. — Стріли. — Убиті і ранені. — Стріча з пос. Тершаківцем і нарада з конюшецькими громадянами.

Другого дня раннім ранком приходять до мене члени страйкових комітетів і з одних і других Конюшок. За ними збирається щораз більше громадян. Члени комітету розповідають:

Почалося те все вічем і маніфестацією польських людовців у Холопах в Зелені Свята. Там у тому часі зібралось було до 7,000 народу і відти пішли вони походом до Комарна. Кожна громада йшла лавами окремо, йшли також українські громади з польськими таблицями попереду. В Комарні посвячено в тамошньому костелі зелений прапор, і потім відбулось під голим небом віче. Промовляв кс. Панась. Говорив про необхідність виконання земельної реформи, про парцеляцію більших посілостей без викупу, про визиск рільного робітника дідичами, про низькі ціни на рільничі продукти, про шкідливе існування промислових картелів, про селянську нужду, закликаючи до оборони інтересів дрібно-земельних рільників та рільних робітників, — і далі про конечність зміни польської конституції і виборчої ординації, про розвязання сойму та зміну уряду, про поворот Вітоса і його політичних товаришів з еміґрації. Поліція не перебивала, учасники віча слухали з надзвичайним зацікавленням та спокійно розійшлись домів.

Зараз після того віча прокинулись серед селянства гасла за рільничий страйк. Всі оглядались на вказівки орґанізації з Холопів, де почався страйк 20. червня; за ними пішли Тулиголови, далі інші села у Лянцкоронщині та рільні робітники по інших дворах. Страйкуючі вимагали перш усього підвишки робітничих платень, які досі були неймовірно низькі. За день роботи від години 6-тої ранком до години 9-тої вечором з 2-годинною перервою платили мужчинам по 70 сотиків, жінкам по 60 сот. У Погірцях нпр. у дворі Тарновської платили дівчатам за цілий день роботи при машині по 25 сот., за роботу при бараболі по 40 сот. денно, — до того все те не готівкою, а паперовими приватними бонами! При тому з працюючими зле поводились. Нпр. на фільварку в Острові Тулиголовськім замкнули перед робітниками в гарячий день керницю. Отже страйкуючі домагались по 2 зл. денної плати для мужчин за повних 10 годин праці, по 1 зл. 80 сот. для жінок та по 1 зл. 50 сот. для малолітніх.

Додати треба, що в цьому році власники більших посілостей підвищили ціни за траву, що її купують селяни на пні для себе на сіно. За морґ трави вимагали 80 до 100 зл. Таксамо подорожіла ціна палива з двірських лісів: за фіру дров, яка вистарчила на 4 до 5 тижнів, брали по 7 до 8 зл. отже селяни домагались обнижки тих цін.

Заробітками в Острові Тулиголовськім живуть переважно дрібноземельні рільники з Конюшок Тулиголовських і подекуди з Конюшок Королівських. В дні 26. червня почали оба села страйкувати. Два дні пізніше дідич запропонував їм підвишку платень до 1 зл. 20 сот. денно для мужчин і до 1 зл. денно для жінок. Одначе це предложення відкинено і тоді власник фільварку в Острові, дідич Баль з Тулиголов, загрозив спровадженням бойків. Страйк тревав далі.

В дні 29. червня приїхали на фільварок в Острові Тулиголовськім наші бойки. На вістку про те вибралися з обох Конюшок чоловіки і жінки зі серпами на фільварок, заявляючи його управителеві, що вони йдуть жати ріпак. Людей задержала на двірськім подвірю поліція, а їх напливало щораз більше. Приходили з Холопів, Тулиголов, Погорець, Голодівки, Сусолова, Сстрова Нового, Чайкович. Приїхав прикликаний на місце повітовий староста. Зібрані вибрали делеґацію для переговорів і пішли довгі, кількагодинні пересправи. Двір, покликуючись на так звану збірну умову, предложив страйкуючим підвишку цін для мужчин по 1 зл. 50 сот., для жінок по 1 зл. 30 сот., для малолітніх по 1 зл. 20 сот. за робучий день. На це почулись оклики: „Не годимось!" і запити, чому щойно тепер друга сторона покликується на збірну умову, яка обовязує від років. Але найпекучішою вимогою зібраних стало негайне прогнання бойків. Врешті заключено свого роду перемиря, що два дні не будуть робити ні бойки, ні місцеві робітники, а якщо після того місцеві стануть до роботи, то бойки відідуть. Після такого покінчення переговорів зпоміж зібраної багатотисячної громади почався спів: „Не дами зємі, сконд наш руд"; далі „О чесьць вам, панове маґнаці", вкінці: „Єще Польска не зґінела", — при чому присутня поліція віддала належні гонори і всі розійшлися.

Може і були би страйкуючі станули до роботи, але все після таких переговорів зявлялись на їх хатах ранком приклеєні до стін летючки (не тільки в Конюшках, але й у цілій широкій смузі обнятих страйком сіл), які накликували безумовно видержати у страйку, під загрозою підпалу або вбивства кожного, хто тому приказові не повинувався би. Ніхто авторів тих летючок не знає і ніхто досі їх не відшукав.

Вівторок, 30. червня, пройшов спокійно, роботи в полі не робили. В середу, 1. липня, пішли страйкуючі на острівський фільварок виганяти бойків. Знову стала там збиратися щораз більша громада людей з околичних сіл і почала облогу фільварку, щоб дістати у свої руки противника. Там саме по стайнях і стодолах поховалися перед ворогом бойки з Команчі. Знову вибір делеґацій для переговорів і довгі, безуспішні розмови. А за той час облога збільшується, настрій і горячка наступаючих зростає з хвилини на хвилину. Ще доходять до них люди з Крукавця, яких по дорозі придержує поліція. „Пустити їх!" — сиплються оклики і одна ґрупа виривається відбити задержаних. Вивязується битва на поліцайські палки і людські руки. Крукавецьких відбивають. Наступаючих огортає настрій перемоги, приступ на двір і на схованих там бойків пре з непереможною, здається, силою. В браму двора вривається кільканацять людей. Падуть густо слізні бомби. Наступаючі не здержуються, але напирають ще дужче. Паде сальва сліпих стрілів. Настрій приступу ще більше піднімається. Вкінці падуть гострі стріли.

На полі впало семеро убитих. Між убитими було шестеро українців: Іван Гривник з Сусулова, літ 24; Михайло Задорожний з Погорець, літ 26; Марія Лесишин з Погорець, літ 18; Микола Репетило з Конюшок Королівських, літ 54; Гринь Свідрик з Голодівки, літ 22, Павло Химяк з Конюшок Королівських, літ 29. Ранені українці: Дора Павликовська, літ 20; Михайло Старищак, літ 18; Михайло Василів, літ 26, Петро Іванчак, літ 21, Текля Медовська, літ 27.

Після стрілів надтягала ще підмога з Холопів.

Так оповідали мені члени страйкових комітетів з Конюшок Тулиголовських і Королівських та очевидці подій з 1. липня ц. р. В часі того оповідання прибув до нас посол Тершаковець та оба з ним провели ми ще кілька годин нарад із зібраними. Між іншим вияснювали ми їм, що польські селяни домагаться парцеляції більших посілостей без викупу не для українських дрібноземельних господарів. Щож до боротьби за умови праці, порадили ми їм ставати до роботи після признання незначної підвишки понад предложену в переговорах плату по 1.50 зл. для мужчин, по 1.30 зл. для жінок і по 1.20 зл. для малолітніх, обовязуючись до інтервенції за підвишку в дідича та повітового старости. — („Діло").

Д-р Степан Витвицький.

(Кінець).

ТРОЦЬКИЙ, ЧИ СТАЛІН?

Французький часопис „Ле Жур" помістив статтю, в якій виказує, що між прихильниками Троцького і Комінтерном була тісна співпраця. А саме провідник троцькістів у Празі Майхлер порозумівся з Бухаріном, як той був у Празі. Небавом після того на банкове конто Майхлера вплинули значні квоти, нібито від троцькістів з Америки, в дійсності від швайцарського банку, в якому мав гроші Комінтерн. На основі ріжних розвідок усталено, що Троцький працює в Европі згідно з вказівками Комінтерну. Це підтверджує його маєтковий стан, який негайно зріс. В 1932 р. Троцький мав у Константинополі конто в „Німецькім Банку" на 100,000 турецьких фунтів, крім цього мав кредит у „Банко ді Рома" та копію в одному з голяндських банків.

Троцький — пише „Ле Жур" — виконує точно вказівки К о м і н т е р н у, послугуючись Майхлером у Празі і якимсь Целлером у Женеві. Від часу заключення пакту Совєтів з Францією і Чехословаччиною Комінтерн поручив Троцькому провадити комуністичну пропаґанду. Для замаскування справи Комінтерн пустив поголоску про існування 4-тої міжнародівки під проводом Троцького. В суті річи 4-та міжнародівка є тільки одною з форм Комінтерну і має завдання ширити комунізм головно в Франції і Чехословаччині. Гра Комінтерну в цьому випадку є зовсім явна. Троцькісти виконують там революційну роботу, якої отверто не може вести Комінтерн. Останні події у Франції та труднощі, що їх має уряд Блюма зі страйковим рухом, є найліпшим доказом, як працює там Комінтерн при допомозі троцькістів. Тепер ці троцькісти творять у Франції ґрупи робітничої міліції та закладають тайні товариства зброї. Тією акцією керує Маріяне. Крім цього повели троцькісти живу пропаґанду в французьких кольоніях, головним чином між кольоніяльними вояками. Для замаскування тієї акції пущено в рух поголоски, що існує якась 4-та інтернаціоналка. В дійсності її нема, бо Троцький працює в тіснім порозумінні з Комінтерном.

Стільки каже французький часопис. Чи Троцький веде комуністичну пропаґанду в порозумінні з Комінтерном, себто зі Сталіном, чи без порозуміння, це — кінець-кінцем — менше важне. Обоє-рябоє! Провадить її один і другий. Ріжниця між ними тільки в поглядах на пору, коли треба викликати „світову революцію".

Куоні Зілякус.

ЗЕМЛЯК, ЩО Я ЙОГО СТРІНУВ В АМЕРИЦІ

(Гумореска. — З фінського).

Ми прощалися саме з консулем, який мене і двох своїх спільників запросив на снідання, як увійшов поліцай. Сказав, що пан начальник кланяється і просить, щоби пан консуль був такий добрий та схотів прийти на хвилинку до поліційного офісу.

— Ми схопили якогось дивного пташка — додав пояснюючи прохання — не розуміє ні словечка по анґлійськи, ні по німецьки, ні по еспанськи, ба навіть по китайськи. Тому пан начальник прислав мене, що може пан консуль мають час і схочуть зайти до нас поглянути, що то за один.

— Знову це проклияте знання мов стає нам упоперек дороги — сердився містер Бользе, головний секретар консуляту — коли лише в Сас Франсіско трапиться хтось, з яким ніякою людською мовою годі порозумітися, зараз кожний, наче в дим, до консуля. А він іще радий з того! Не можете заждати та дати нам спокійно поснідати?

Таж це дрібничка — перебив консуль — я зараз це полагодаю. Йдіть наперед, замовте снідання, я там зараз прийду.

— О! Що то, то ні — відповів сухо пан Бользе — підемо разом із тобою. Ти готов би ціле пополудне сидіти там, коли для тебе цей чоловік здаватиметься цікавий.

Консуль усміхнувся і ми всі пішли до поліційного офісу, що був кілька кроків відси.

Арештований був плечистий, вбого зодягнений чоловік. Окружала його громада поліцаїв. Неодин із них мав на собі сліди свіжо зведеного бою, що увінчався схопленням винуватця. Він стояв тепер обезсилений, з ланцюжками на руках, а лише так болотом і кровю виваляне, що тяжко було пізнати його риси.

— То цей? Щож він зробив і завіщо ви його скували? — спитав консуль, як привитався з начальником поліції.

— Правду сказати, не зробив нічого злого, одначе так дивно поводився, що ми мусіли арештувати його. Від кількох днів сидить увесь час на бульварі над рікою, в ночі там спить, а їсть хліб, який купує в найближчій крамничці. Коли мені дали про те знати, я приказав його тут привести. То воно прийшло нелегко. Боронився завзято, що пять моїх людей не могли йому дати ради, збили його так, аж зімлів і тоді закували його. Привели його тут, та він ні словечка не хоче сказати, хоч ми питалися його по анґлійськи, по французьки й по німецьки. Або не знає тих мов, або це ідіот, який не розуміє, що до нього говорять.

Підчас того довгого вияснювання арештований стояв втомлений і рівнодушний, начеб йому було всеодно, що з ним зроблять. З лиця, як я вже згадав, не багато можна було вичитати, одначе пексори (фінська обува), що їх мав на собі, вказували доволі його походження.

— Відкіля ти? — спитав я по фінськи.

Глянув на мене недовірчиво та вкінці відповів:

— Із Лапаерви!

— Ого, — озвався начальник — то він уміє говорити!

— Що ти зробив? Чому ти побився з поліцаями?

— Що я зробив? — відповів гнівно — я сам рад би знати. Я нічим не провинився. Кинулися на мене, тому я боронився, доки міг. Гм! І закували мене в кайдани, наче якого злодія чи розбійника!

Консуль попросив зараз, щоби йому зняли ланцюжки, начальник зробив це, одначе сказав, що не бере на себе відповідальности за наслідки, які це могло потягти за собою.

Та арештований мабуть не мав охоти до нового бою, лише попросив, щоби йому дали води вмитися. Як упорався з тим, виглядав зовсім порядно та пристойно, лише синці та шрами говорили про сутичку з поліцією.

З допитом пішло не легко. Фін відповідав нерадо, його поведінка виглядала йому зовсім природня, зате ми дуже дивувалися.

Звався Юго Пентінен і приїхав до Ню Йорку як еміґрант, із трьома земляками. Їхали до Асторії в стейті Ореґон. Там мали знайомих і сподівалися дістати працю при риболовлі.

У Ню Йорку якийсь „раннер" (ошуканець) намовив їх купити шифкарти до Сан Франсіско, бо це дешевше виходило, ніж безпосередня шифкарта. Щойно в Сан Франсіско виявилося, що шифкарти неважні до дальшої подорожі кораблем. Тоді зрозуміли, чому були дешевші. Не знали зовсім, що почати, бо гроші, які їм осталися, вистарчали лише на три шифкарти, тай то лише на місця на чердаку.

Після довгої надуми постановили, що три з них поїдуть, а Пентінен, як найстарший та найбільше досвідчений, остануться у Сас Франсіско та ждатиме, аж йому кораблем, що буде вертатися до Сан Франсіско, пришлють гроші з тих, які тимчасом мали позичити в Асторії.

Таке розповів він. Три товариші поїхали до Асторії, він остався в Сан Франсіско з двацятьма центами в кишені, які йому лишилися після того, як купили шифкарти. Вистарчало це на сухий хліб, одначе не на заплату нічлігу, тому теж ночував у пристані, тимбільше, що корабель міг тимчасом надійти.

На бульварі ніхто не чіпав його, ні не перешкаджав йому, тільки поліцаї заговорили до нього щось кілька разів, одначе пішли собі, бо їх не розумів, щойно нині один із них узяв його під руку та тягнув за собою. Самособою фін противився, поліцай засвистав на поміч, надбігли інші й почалася бійка.

Пентінен боронився з усіх сил, та як дістав палицею по голові, втратив притомність і отямився щойно в арешті з ланцюжками на руках, не знає навіть, що зробили з його мішком, на якому сидів, тоді, як на нього кинулися.

— Він мусить бути щось не теє — запримітив начальник, як йому повторили всю справу. — Ніхто при здорових змислах не ждатиме як день так ніч у пристані на корабель. Найкраще хай тут зажде, заки ті його приятелі з Асторії (коли, самособою, є такі) прийдуть із грішми.

— Що він хоче від мене? — спитався Пентінен.

Колиж я зясував йому, що радить начальник, відповів спокійно, хоч із жалем:

— Колиб я що злого зробив, то малиб право арештувати мене, та щоби арештувати мене, та щоби я сам із доброї волі мав сидіти в арешті, то не діждуться того! Я вже й так набрався стиду, що мене наче якого розбишаку скували... Зрештою мушу бути в пристані, щоб не переочити повороту корабля.

Даремне старалися ми вияснити йому, що що інше бути арештованим за проступок, а що інше за дозволом начальника заночувати в ждальні, коли нема чим заплатити гостинниці, колиж корабель приїде, то дасть знати поліція. Та це значило кидати горохом об стіну: Пентінен волів не починати собі з поліцією, а що торкається корабля, то волів ждати на нього у пристані.

Поліцаї сміялися та кепкували собі, що він такий впертий, як я їм повторив цю відповідь. А начальник здвигнув плечима та сказав нетерпляче:

— А хай собі йде з Богом, колив він такий дурний.

— Та де мій мішок? — спитався Пентінен урадуваний, що його пускають на волю.

Віддали йому торбу. Коли Пентінен переконався, що нічого йому не пропало, спитався, чи вільно курити в цій кімнаті. Коли йому дозволили, виняв капшук, сягнув у кишеню за люлечкою, а як напхав її тютюном, завязав старанно капшук із тютюном у мішку, потягнув приємно й додав:

— Рідне зілля!

Потім уклонився, подякував гарненько панам, що його з рук поліції „визволили" та вже сягав за клямку, та тут містер Бользе зупинив його і сказав, звертаючися до нас:

— Годі його так пустити! Він нічим не провинився, а арештували його, наче якого злочинця! Ті панове свідчили (вказав на поліцаїв, що боронився по-геройськи й за це його немилосердно побили та вдарили палицею по голові. Крім того в наших часах людина, що так довіряє словам товаришів, що воліє жити хлібом і водою, ніж просити помочі в чужих, це щось таке нечуване, що всі його навіть зрозуміти не в силі. Треба йому дати якесь відшкодування. Панове, ось мій капелюх. — сказав і вкинув у нього на початок десять долярів.

— Правда! — потвердив начальник, виняв свій гаманець і докинув якийсь банкнот —

З ДНЯ

ПРИЯЗНЬ У ПОЛІТИЦІ.

В останніх часах світова преса розписується широко про зближення Італії з Німеччиною. Дехто навіть твердить, що через це зближення повстав в Европі поділ держав на два табори: демократичний, до котрого входять Анґлія, Франція і декілька менших держав, і фашистівський, до якого належать Італія, Німеччина і теж кілька маленьких держав.

Та рівночасно з тими відомостями приходять іще інші, зовсім іншого покрою. З Европи повідомляють, що Італія укріпляє наймодернішими воєнними засобами гірський просмик, званий „Бренер Пас". Цей просмик лежить у горах Альпах, на пограниччі Австрії й Італії. Через нього веде одинокий сухопутній шлях з Італії до Австрії, а далі на північ до Німеччини. Ним маширували колись римські полки, що підбили Ґерманію, і маширували ним ґерманські, а пізніше австрійські полки, що підбивали Італію.

І ось, не звертаючи уваги на нинішні приязні заходи між Німеччиною й Італією, Мусоліні таки узброює цей важний „перелаз" між двома сусідуючими народами. Бо він є тої гадки, що приязнь усеж таки є приємніша і шляхотніша, коли вона не оперта на страху і покорі, тільки на пошані і силі.

ВІДЧИТ МАШИНИ ПРО СЕБЕ.

В часі існування економічної депресії нераз чути нарікання на машину. Мовляв, вона відсунула людину від промислу, забрала їй працю, кинула її на вулицю. І хоч при помочі машини добуваємо тепер міліони більше продуктів, ніж їх добували колись люди руками, то люди так зубожіли внаслідок безробіття, що тих продуктів нема кому купувати.

На цю тему в нюйорському музею науки і поступу машина дала відчит. Вона заперечила ці безосновні закиди й старалась оборонити свою підорвану славу. Відчит тревав 15 мінут. Виголосив його механічний апарат з говорячою фільмою, як теж з автоматичними образками, які наочно ілюстрували та доказували те, про що говорив докладчик.

З цього відчиту виходить, що люди не мають рації, коли нарікають на машину. Машина не забирає людям праці. Зовсім навпаки: там, де вона появляється, там розвивається промисл і розкриваються нові посади для людей. У 1860 році — говорила машина — в Америці не було по офісах ніяких машин. Люди писали руками, додавали олівцем на папері, не говорили телефоном, тільки безпосередньо. В той час на 1,000,000 осіб було 4,369 канцелярійних урядовців. Нині, коли офісова робота змеханізована і без машини не обійдеться, на один міліон осіб працює аж 40,000 урядовців!

Колись панчохи робили руками. Але носили їх тільки княгині ґрафині та доньки і жінки багатирів. Та прийшла машина. Ціна на панчохи злетіла і стала приступною для широкого загалу. Нині найбідніша робітниця може їх носити. Це викликало великий попит, а вслід за тим почато розбудовувати фабрики. Нині в цьому промислі працює кількасот тисяч анґлійців.

ЯК ЖІНКА МОЖЕ ПОМОГТИ ЧОЛОВІКОВІ?

Жінка президіяльного кандидата Ландона, яка любить і поважає свого мужа, заявила, що до виборчої кампанії не буде мішатись і навіть не буде товаришити своєму чоловікові, коли він буде обїздити ріжні стейти та виголошувати виборчі промови.

Жінка повинна би помагати чоловікові. Цеж два нерозлучні товариші, які рішилися разом верстати життєвий шлях. Їх доля зложена в одному човні. Коли падає одно, то тягне за собою в нещастя рівночасно друге. Жінка повинна би давати моральну піддержку свому чоловікові. Повинна би додавати йому охоти і завзяття до праці. Бо успіхи чоловіка є заразом успіхами жінки. А німецький фільософ Геґель навіть сказав, що „жінка лиш через чоловіка може стати чимсь".

І ось, не звертаючи уваги на цю фільософію, пані Ландон, на яку вже тепер звернені очі всіх правовірних републиканців, таки заявляє, що в політику мішатись не буде і що лишить чоловіка самого переводити виборчу кампанію.

Виходилоб, що її заява повинна викликати оґірчення серед загалу. Тимчасом не тільки ніхто її за це не осуджує, але багато людей похвалюють її вчинок. З цього виходить, що жінка не тільки помагає чоловікові тоді, коли особисто мішається до справ чоловіка, але нераз ще більше помагає йому, коли до його справ не мішається і лишає його в спокою.

Як то було?

В музею стоїть сторож коло середньовічного лицаря, одягненого в залізні наголінники, нагрудник, шолом, рукавиці, й дивується:

„Цікаво, як він шкробався, коли його щось кусало?"

Бузько винен.

— Ти чий син, Івасю?

— Я син шевця Полатайка, але якби мене бузько був заніс одну хату дальше, то я був би сином директора Прищіпки.

Потішив.

— Злобна Дозя говорить, що я малююся.

— Нічого не роби собі з того. Якби вона мала таку церу як ти, то також малюваласяб.

В каварні.

— Ваша кава має одну прикмету й одну хибу.

— Яку?

— Прикмета, що нема у ній цикорії, а хиба, що нема у ній кави.

Дамський сальон.

Підчас ярмарку одинокий фризієр в малім містечку повісив такий напис:

„Спеціяльний сальон для дам знаходиться в шопі наліво".

це була сумна помилка, яку треба винагородити, наскільки це в наших силах.

Скільки хто міг, усі пішли його слідом і в одну хвилину празбирали щось трицять долярів. Мистер Бользе подав гроші фінові та ввічливо вклонився.

— Щож це таке? — спитався фін здивований, одначе грошей не брав.

Колиж йому вияснили, відповів, уклонившися ввічливо, одначе гордо:

— Спасибі, та я не можу наче грошак приняти милостині. Мені напевно пришлють стільки, скільки мені треба а тимчасом дам собі раду. Ще раз дякую панам за щиру охоту.

Я гордий був із мого земляка, як перекладав цю його відповідь на анґлійську мову.

— Людина вчиться до гробової дошки — сказав містер Бользе, як віддавав нам гроші — я повинен був це передбачити. Він має забагато чести, щоби приняти гроші як винагороду.

Тепер попросив мене, щоб я спитався, чи „містер" Пентінен згодиться поснідати, а сподівається, що й усі присутні візьмуть участь у сніданні.

— Дуже радо, — відповів фін. — Коли тільки я був певен, що корабель не причалить саме за той час.

Перешкоду цю легко можна було усунути. Начальник післав із приказом до дижурного в пристані поліцая, щоб негайно дав знати, як лише корабель покажеться. Після того під проводом начальника пішли ми всі до найкращої в місті гостинниці. Пентінен ніс на плечах свій коштовний мішок, тому дуже видивилися, як ми прийшли до гостинниці.

— Що він найліпше любить цей наш оригінал? — спитався мене пан Бользе, як ми засіли при столі.

Я відповів, що певно разовий хліб, бараболі з солониною та... пампушки на десерт. На велике теж зчудування француза-вейтера містер Бользе сказав подати поприц шинку з додатками також порцію бараболь із солониною, три пляшки пива й стількиж шампанського вина.

Разового хліба, щоправда, не було, ані теж пампушків у добірному списі, та містер Бользе післав по хліб до німецької пекарні, а вейтер сказав, що пампушки зрештою можна зробити на місці.

Із замовленим сніданням не зробили винятку. „Що добре для нього, це повинно вистарчати й для нас", сказав містер Бользе, що хотів придержуватися всіх приписів етикети супроти Пентінена, хоч він не журився би був тим, що ми їмо, коби тільки сам зїв смачно та доволі. Та шинка була така дуже добра, що ми не хотіли ніяких надзвичайних страв. Колиж після таксамо дуже добрих пампушків подали знамениті каліфорнійські полуниці, тоді й Пентінен усміхнувся вдоволено.

Годі лише було намовити його до шампана.

— Це щипає в ніс, — сказав і волів пиво, навіть при полуницях, а потім устав, щоби розпрощатися з нами.

— Корабель — сказав — може надійти кожної хвилини, а я обіцяв, що ждатиму в пристані. Колиб мене там не було, то мій товариш, який має мені привезти гроші, не знав би, що з ними зробити! Кланяюся панам і дуже дякую.

Ми всі подали йому руку, потім він узяв мішок, що ввесь час лежав біля його крісла, тай відійшов на своє становище.

— То раз парень! — сказав містер Бользе, як широкі Пентіненеві плечі зникли за дверима, що замкнулися за ним. — То раз хлопець! Світ інакше виглядав би, коли би було таких більше!

Ласун.

— Чому примикаєш очі, як пеш горівку?

— Бо як дивлюся на горівку, то мені йде слинка з уст, а я не хочу пити розпущеної горівки!

Д-р Остап Грицай.

ПРО НАШИХ ІНВАЛІДІВ

Зі звіту діяльности **УКТОДІ** за 1935 р. (14-ті Загальні Збори).

Одержав я зі Львова письмо від УКТОДІ зі звітом з діяльности того, такого заслуженого і справді благодійного товариства в нас за останній час, тобто за щойно проминулий рік. Письмо УКТОДІ — якже добре знаю я його голубу обгортку з написом „UKRAINIAN INVALID'S HELP ASSOCIATION, LWOW, POTOCKOHO 48"! Це скромний собі лист дбайливо надрукованого паперу, з приміткою на обгортці, що це тільки друк, і я певний, що неодин з наших людей, одержавши його, кине ним між інші друки, мовляв — такого в хату приходить багато, тай годіж чоловікові цікавитися звітами всіх наших товариств... Але такому добродієві годилосяб сказати:

— Ні, не кидайте звіту УКТОДІ між ваші папері, не прочитавши його точнісінько та не затямивши хоч найважнішого з того, що він подає! Бо про те, яка доля сьогодні тих, що на наших очах стояли на фронтах збройної боротьби за волю України та поклали за неї свої найкращі сили, і про те, що робиться для них зі сторони нашого громадянства, повинні знати ми всі і вдержувати живий контакт з товариством, яке провід роботи в цій ділянці скупчує у своїх руках.

Так, шановні читачі.

А тепер вертаймося до нашого звіту.

Отже, як читаємо, останні з черги загальні збори УКТОДІ відбулися у Львові **25. квітня ц. р.** під проводом теперішнього голови Т-ва, **д-ра Івана Ґижі.** З йогож звіту дізнаємося в першу чергу, що як раніше, так і тепер, головним завданням Ради Т-ва була організація моральної і матеріяльної допомоги для інвалідів УГА, яких зареєстрованих було **2,046.** Але, на жаль, з огляду на загальне зубожіння та зріст безробіття серед нашого громадянства в краю та на еміґрації, Рада була приневолена у звітовому році перевести — **вже втрете! — обнижку інвалідських рент** і принагідних допомог, щоб не наразити допомогової акції на цілковите вичерпання фондів. І з тієї причини інвалідські ренти в 1935 р. були справді мінімальні, від **5 зл.** для 35%-вих інвалідів до **50 зл.** (приблизно 8 дол.) для найтяжче пошкодованих. Правда — такі обнижені ренти не стояли в ніякому відношенні до життєвих вимог наших інвалідів, одначе той рішучий крок Головної Ради дав Т-ву змогу саме в найтяжчих часах забезпечити інвалідам їх, хоч і дуже голодові, ренти.

Отак найважнішим завданням Т-ва в біжучому році буде не лише вдержання рент на обниженому рівні, але при жертвенности й належній підтримці всього українського громадянства та при загальнім пієтизмі до наших інвалідів серед еміґрації привернути інвалідам їх ренти бодай до висоти зперед обнижки в 1934 р.

От Вам, американські земляки, і найголовніше з того, що треба нам знати і про що мусимо тямити з цьогорічного звіту УКТОДІ:

А саме:

Інвалідські ренти обнижені, але їх треба привернути **бодай** до давньої висоти! Замісць від 5 зл. до 50 треба щонайменше рент **від 10 до 100 злотих.**

Це для інвалідів УГА, це для наших Героїв! Не забуваймож про їх обнижену ренту!

Але коли я з оцею пригадкою звертаюся до Вас, американські земляки, то знову раз мушу сказати, що Вам тієї пригадки може й не треба, бо й наше Товариство Допомоги Інвалідам, й інваліди самі знають гаразд, яку то великожертвенну готовість виявило українське громадянство в Америці досі у складанню лепт на інвалідів, і скільки то щедрих жертв, Ви, американські брати, вже зложили во благо живих Героїв наших визвольних змагань! Мені тільки мило зазначити, що — як підкреслює звіт — жертвенність на цілі нашого Т-ва, особливо на еміґрації, збільшилась. І так подає звіт, що УКТОДІ придбало серед української еміґрації в Америці багато жертводавців, між ними 7 членів-добродіїв, котрих Т-во відзначило окремими грамотами таких членів.

З дальшого звіту довідуємося, що в минулому році Т-во приступило до видавання календаря **„Український Інвалід"**, який мав такий успіх між нашим громадянством у краю та на еміґрації, що приніс установі по кінець квітня б. р. чистого доходу **1,325,75 зл.,** як бачимо, не малу сумку грошей. Але я дозволю собі сказати притім, що редакція того календаря не подбала гаразд про відповідну рекляму **в усіх середовищах нашої еміґрації,** бо нпр. у Відні надто багато його примірників я не бачив. Тимто тільки привитати треба думку Товариства збільшити в біжучому році наклад цього календаря та поширити його між прихильниками УКТОДІ на еміґрації. Даліж звіт подає, що наше Т-во виплатило в р. 1935 на рахунок допомоги інвалідам суму **79,206.88 зл.,** причім на рахунок приходів зложились жертви з краю — **54,633.-75** зл. та від еміґрації **45,908.83 зл.** тоді, коли на рахунок членських вкладок вплинуло від **4,202** членів разом зл. **9,467.99**.

Але жертви та членські вкладки це не одиноке джерело приходів нашого товариства.

Ми знаємо всі, що поважну частину його сталих доходів творить закуплений за гроші американських жертводавців **Дім Українського Інваліда** при вул. Потоцького 48 у Львові, з якого чинш дав Т-ву у звітовому році **11,607.05 зл.** І так треба нам щиро радіти отими всіми тисячами злотих, що з власних жертв та з власних джерел пливуть як дохід в руки управи Т-ва, щоб стати основою нехай і скромного забезпечення українських інвалідів власними силами нації. Бо що польський уряд не спішився і не спішиться забезпечувати існування нашим інвалідам, про це я вже писав у моїй зеленосвятній статті, і натякається на це і в нашому звіті, де при кінці кажеться між іншим:

„Велике непорозуміння викликав серед наших жертводавців інвалідський закон з 1932 р. в справі державної реєстрації частини інвалідів УГА (що стали інвалідами до 1. VI. 1919 р.). Та до цієї пори зпоміж усіх зареєстрованих у нас інвалідів (отже на 2,046 чоловіка! — О. Г.). **Отримав державну ренту — всього один тільки інвалід!** Решта й надалі остається на утриманні нашого Товариства, і їх доля залежить від жертвенности всього українського громадянства".

От вам ляцька великодушність!

Але надіймося, що українська нація зможе забезпечити своїх Героїв сама. Надіймося і безупинно прикладаймо рук до спасенного діла.

А у звіті читаю ще, що у звітовому році наше Т-во уфундувало в „Народній Лічниці" у Львові коштом 2,000 зл одно ліжко для потребуючих лікарської помочі інвалідів УГА. І переглядаю вкінці виказ жертв української американської еміґрації в користь українських інвалідів за 1-ше чвертьріччя 1936 р., з якого бачу, що за той час зложено **3,776.54.** Словами: три тисячі сімсот сімдесять шість долярів і 54 центи, а це щойно травень.

І менб хотілосяб ген понад гори і краї далекі гукнути до українських інвалідів на рідній землі:

„Привіт Вам, Герої! Наші американські брати ген там на землі Вашинґтона тямлять про Вас і дбають про Вашу забезпеку!

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

НА ВСЯКИЙ ЧАС...

На всякий час в життю своюму
Ти все готовий, друже, будь,
Про рідний край свій, Україну,
Ти й на хвилину не забудь.

На всякий час, як ворог гнобить
Із всіх боків твій рідний край,
Ти в обороні стань відважно,
Ні кроку взад не поступай!

На всякий час, як треба вмерти,
Ти будь готов життя віддать,
Щоб тільки край вільний зробити,
З нього кайдани, муки всі знять.

На всякий час гартуй лиш силу,
Зроджуй завзяття і почуття
До свого краю, любовю в серцю
Хай наливається душа.

Микола Горішний.

СВЯТКУВАННЯ 25-ЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ.

Комунікат Команди Союзу Українських Пластунів Емігрантів.

Команда Союзу українських Пластунів Емігрантів (СУПЕ), одинокої під теперішню хвилю леґальної та статутової української пластунової організації, влаштовує в днях 28 і 29 листопаду 1936 року в Празі (Чехословаччина) „Свято 25-ліття Українського Пласту". Мета святкування: зробити підсумок виконаної дотепер праці, віддати шану всім тим, що причинилися до розвою Українського Пласту. Зясувати теперішні положення та можливости, та на їх основі намітити дальшу працю.

На програму свята будуть складатися: 1. Святочний поширений загальний Зїзд СУПЕ, що відбудеться в суботу, 28 листопаду пополудні. 2. В неділю, 29. листопаду, відбудеться ранком Пластова Ювилейна Академія (пластовий гимн, промови-привітання, святочний реферат, національний гимн). 3. По академії буде відкрита пластова вистава: „25 літ Українського Пласту в Краю і на чужині".

З нагоди цього свята приготовляється видання ювилейного Альманаху: „Український Пласт — 1911-1936". До співробітництва мають бути запрошені всі визначні пластові робітники, і ті, що з якихнебудь причин вже відійшли від Пласту. Завданням „Альманаху" є: вірно схопити розвій Українського Пласту, зареєструвати досягнення та успіхи нарівні з невдачами, вшанувати память тих, що відійшли, та всіх тих, що заслужилися для Українського Пласту.

Крім того буде видане святочне, збільшене число „Пластових Вістей", тепер одинокого українського пластового періодичного часопису.

Проєктується видати памяткову відзнаку.

Матеріяли для вистави та для „Альманаху", листи, привітання, датки на влаштування свята та замовлення ювилейних видань слати на адресу: Sojuz Ukraj. Plastuniv Emigr., Praha 1, post. prihr. 210., C.S.R.

За команду Союзу Укр. Пластунів Емігрантів:

Р. Лісовський, командант;
Ірина Посацька, секретарка.

„Хлопець прийшов до пані з котом на руках і каже: „Прошу пані виплатити 10 долярів нагороди, як було в часописі оголошено, що той дістане таку нагороду, хто принесе пані пропалого канарка".

— А деж канарок?

— У кота в животі — відповідає спокійно хлопець.

Сіца Караїскакіс.

МАЛА ЗЛОДІЙКА

(З новогрецького).

Жінки вибігли з хат при вузькій, брудній вулиці. Одна з розхрістаним волоссям, друга лише в одному патинку, третя з цибулею в руці, яку саме хотіла краяти.

— Що це? Що сталося? — кричали одна наперед одної, так, що ледви яке слово можна було зрозуміти.

Юрба дітей бігла за около десятьлітньою дівчиною, кидала за нею камінням, болотом, патиками та що лише було на дорозі. Боса, в лахмітті втікала дівчина від муру до муру, наче тровлена псами, щоби ратуватися від своїх мучителів. Вкінці скрилася в дверях одної хати, та її витягли діти відтам із криком і реготом.

— Геть забирайся, ти турецький накорінку!

— Геть із нею зі села!

Надійшов сільський поліцай.

— Бачите, ось я маю знову мою парасолю. Катерина була вкрала її тай зараз відпродала ковалеві Василеві. Безстидна злодійка! — кричала харкавим голосом суха беззуба баба.

— Що? То Катерина робить таке?

Він похитав головою, як почув стільки провин такої малої дівчини. За все, що ті злющі баби втратили останніми тижнями або десь закинули, мусіла відповідати бідна дівчина. Одній пропала пара черевиків, іншій ковтки, ще іншій запаска, що була повісила її на шнурі, щоб сушилася. Одній жінці пропала навіть торбина її синка з усіми книжками та зшитками...

Катерина, дочка сліпої Марії, росла наче гриб на смíттю. Без батька. Принайменше ніхто не знав його, хоч селяни присягалися, що її батько це той Турок крамар, що торгував зелениною. Ніхто не журився Катериною. Кожда інша дитина булаб уже згинула, та — як говорили сусідки — чорт хоче все мати на землі свою праву руку, тому вона росла дико.

— Забирайся відсіля! — погрожували їй нераз люди в селі. Тоді вона скривалася в якомунебудь темному кутку. Вишукувала собі щонебудь зїсти в смітнику, нераз була хора з того, та все вихраплялася. Сліпа мати ніколи не цілувала своєї дитини. Вона таксамо мало журилася Катериною, як усі інші. Щонайбільше діти чіплялися її, сварили на неї так, що вона нераз билася з ними, а від старших утікала.

Катерина зовсім не була погана! Мала чудове, кучеряве волосся, гарні, чорні великі очі, що вічно неспокійно розглядалися довкола. Нераз наче докоряла ними: „Чому вони такі недобрі для мене, ці всі люди? Чому?"

Літом ночувала на полі серед збіжа. Збирала достиглі колоски у вязки, ховала в криївку, припікла їх там і їла. Й у виноградниках була частим непрошеним гостем і нераз уже там закоштувала палиці польового...

Тепер лежала Катерина на долівці в арешті в жандармерії. Спала твердим сном. Забрали її, як скривавючись перед камінням вуличників, утекла до задимлених звалищ. Поліцай увійшов до її келії та копнув її ногою. Дівчина збудилася, позіхнула та здивовано стала протирати очі. — На дошках спиться не зле, — подумала вона. — Направду краще, ніж на дворі на камяних сходах. Шкода лише, що тут нема достиглих колосків або солодкого винограду.

Вона сіла на вікно та виглянула крізь крати на море. Спокійна синява простягалася широко й далеко. Червоне сонце ховалося на заході. Рибалки звертали свої скорі човни, щоби вертатися до дому. На скелі сиділи білі меви.

— Які гарні втахи, — сказала Катерина тихо. Що й вона була гарна в лахмітті, того не знала. Та хто мав це сказати їй?

— Ніхто їх не проганяє. Вони мають тепле гніздо, не потребують спати на сходах. Вони такі гарні, а носять усе одну й ту саму одежу.

Глянула на свою бідну блюзку та зітхнула. — І вони бавляться, не сваряться, не обкидуються камінням. Також усе мають що їсти.

Відчувала чимраз більший голод. Від самого ранку нічого не їла.

— Коби бодай шкірка з кавуна або зогниле яблуко!

Двері від келії були відчинені, та вона не мала відваги втікати. Знадвору стояв жандарм із крісом. Він напевно застрілив би її, колиб спробувала вийти.

Нараз поліцай вкинув до келії шматок чорного хліба й буряк.

— Ось маєш хліб, Катерино!

Очі її заіскрилися з радости.

На другий день привели Катерину перед суддю.

— Кажиж, ти непотрібе, чому ти вкрала парасолю?

— Бо не було нічого іншого, що можна би взяти!

Люди, що були на салі, засміялися. Цікаво вдивлялися в дзвінок, що стояв на столі перед суддею.

— Добре, а чому ти взяла цю парасолю?

— Я того дня нічого не їла. Винограду та грушок на дворі вже не було... Раз принесла я рушник одній жінці, вона зветься Пагона. Вона зараз вирвала мені рушник із руки та дала мені за нього одну драхму. Зрештою не подарувала мені нічого. Вона така страшно скупа... То я таксамо взяла парасолю та понесла її до Василя, коваля. Ніхто не бачив. Я була сховалася за бочку, поки не трапилася нагода втекти, так, що ніхто мене не бачив. Коваль дав мені за парасолю три драхми... Я навіть не жадала так багато.

Говорила скоро, без звязку, а при тому поглядала на клямку.

Із стола судді впала ручка. Дівчина зігнулася, хотіла піднести. При цьому щось випало їй зпід блюзки. То була брудна хустинка, а в ній ножик і олівець. І олівець і ножик були власністю жандарма, який був повісив свою блюзку в келії, в якій замкнули дівчину.

— Навіщо тобі це? — спитався суддя строго.

— Олівцем хочу навчитися писати, так як Марія й Олена. Вони також мають такі великі олівці із срібною оправою. Хустина мені потрібна на зиму, як студено, щоби накрити собі нею голову, а ножик, щоби літом стинати виноград і яблука. Тому два тижні хотіла я виноград відкусити зубами та при тому виломила я собі зуб. Ось подивіться!

Отворила уста та вказала пальцем на діру між зубами...

Суддя всміхнувся.

Мовчки й поважно стояла йому в головах у ниші статуя Теміди.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

БЕЙОН, Н. ДЖ.

Праця комітету села Грусятичі.

Комітет села Грусятичі, пов. Бібрка, який існує вже пару літ, поставив собі за завдання вибудувати читальню „Просвіти" в рідному селі. Дня 3. травня ц. р. відбулися річні збори цього комітету, на яких вибрано новий виділ. На тих зборах було 13 родин, що колись виїхали з села Грусятичі. Всі вони порішили працю комітету продовжати далі. Крім збірок комітет уладив був три балі на ту ціль, а тепер задумує в осени влаштувати третій.

З краю надіслали на руки комітету лісти для збирання жертв. Ці лісти члени комітету розібрали між себе й старалися на них призбирати грошей. Деякі члени виконали свій обовязок дуже гарно. Вони не жалували часу ні труду, а також власного гроша. Інші позабирали лісти, але ще не повіддавали. Є й такі, що віддали лісти порожні. Ми гадаємо, що це обовязок кожного свідомого українського громадянина прийти з поміччю нашим братам у старому краю, коли вони змагають до освіти та до покращання своєї долі. Коли ми цього не зробимо, то чужі також цього не зроблять.

Дотепер зложили на лісти А. Перетятка, В. Савіцького і П. Турчина такі особи: по $5: В. Олійник, М. Гузар, В. Савіцький, А. Перетятко, К. Пшик, Я. Аґрес, П. Турчин, Й. Прус, М. Лютий; по $3: П. Гевко; по $2: І. Маньків, С. Блаватний, Й. Верес; по $1: І. Кругляк, К. Пушкар, Д. Гула, Ю. Ярема, П. Задорецький, М. Івахів, А. Подлесьна, В. Білик; по 50 ц.: М. Сербинський, С. Шевців; по 25 ц.: М. Боднар, О. Романишин.

Збірка на весіллю І. Бойка в Бруклині $7.50.

Разом усіх жертв зібрано до цього часу $71. З трьох балів було приходу $293.41. Разом усього приходу було $364.41. Вислано до краю $212.50. Остається тут в банку $151.91. Вони будуть вислані на перше жадання краєвого комітету будови дому „Просвіти".

Через нас виділ читальні „Просвіти" в селі Грусятичі складає всім жертводавцям щиру подяку та просить усіх тих, що не зложили ще своєї жертви, щоби прийшли їм з підмогою. Жертви просимо слати на адресу:

Andrew Basarab,
573 Ave. E, Bayonne, N. J.

А. Перетятко, секр.

Правда.

Панство Доробильські їдуть до Ворохти першою клясою. Пані Доробильська ввесь час стоїть біля вікна.. Цього врешті панові Доробильському забагато:

— Моя кохана, будь ласка сісти. Якщо ти маєш охоту цілу дорогу стояти, то на чорта ми їдемо першою клясою?

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА. (65)

Слон далі намагався вирвати трубою дерево. Його лють, здавалося, негаснуча. За кожним сіпненням дерево подавалось і видно було, що слон таки свого доконає. В подразненні несвідомо Тарзан почав вибувати з себе крики, що їх уживає в бою племя великих малп манґамі. Дерево тремтіло мов слабенька гилячка.

Нарешті останнім зусиллям слон рванув дерево з такою силою, що воно розлучилося з землею. Одним скоком Тарзан опинився знов на хребті слона. Він мав малу надію вратуватися від смерти. Одначе як правдивий борець, він рішив піддатись не скорше, аж це стане неуникнимим. Слон знову скипів лютю.

Та в цей момент з прилягаючої сторони нетрів появилася ґрупа здивованих малп. Вони викрикували ті самі голоси, які викрикував у безтямі Тарзан. Він розумів дуже добре ці голоси, бо нераз був свідком боротьби цих малп. Після хвилі надуми малпи гнали з цілої сили в напрямі слона і Тарзана.

Поява малп на хвилю прикувала увагу слона. Він забув, що на ньому сидить чоловік. Та хоч у першій хвилі радісно забилося серце Тарзана на вид отсих його помічників, то він знав, що це не поможе. Він знав, що вони не врятують його від цього озвірілого велитня, тільки самі задурно зложать своє життя.